

Platforma mimovládnych
rozvojových organizácií
Slovak NGDO Platform

03/2016

PREHĽAD

Ciele udržateľného rozvoja – príležitosti a výzvy

/2

Budúcnosť dohody medzi Euróskou úniou a krajinami Afriky, Karibiku a Tichomoria

/4

V Nairobi sa rozhodovalo o efektívnejšom použití stoviek miliárd pre najchudobnejších

/7

CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA – PRÍLEŽITOSTI A VÝZVY

Od potenciálu SDGs si sľubujú veľa aj mimovládne rozvojové organizácie, vrátane slovenskej Platformy mimovládnych rozvojových organizácií (PMVRO). Aj z tohto dôvodu sa PMVRO podujala v rámci Slovenského predsedníctva v Rade EÚ zorganizovať okrúhly stôl k témam rozvo-

jovej spolupráce, SDGs a koherencie politik pre udržateľný rozvoj. K stolu bola pozvaná diskutovať široká škála aktérov vrátane predstaviteľov ministerstiev a vlády, predstaviteľov mimovládnych organizácií, expertov, terénnych pracovníkov ako aj predstaviteľov medzinárodných organi-

zácií ako OECD. Prvá časť tohto odborného dokumentu „Policy Paper“ slúži ako zhrnutie najzaujímavejších bodov tejto diskusie, ktorá sa odohrala 5. septembra v bratislavskom hoteli Mercure....

(celý článok nájdete na str.2)

Komentár
Jakuba Šimeka

V NAIROBI SA ROZHODOVALO O EFEKTÍVNEJŠOM POUŽITÍ STOVIEK MILIÁRD PRE NAJCHUDOBNEJŠÍCH

(celý článok nájdete na str.7)

BUDÚCNOSŤ DOHODY MEDZI EURÓSKOU ÚNIOU A KRAJINAMI AFRIKY, KARIBIKU A TICHOMORIA

Dohoda z Cotonou (CPA – Cotonou Partnership Agreement) medzi Európskou úniou a skupinou afrických, karibských a tichomorských štátov (ACP – Africa, Caribbean, Pacific) bola

podpísaná v roku 2000 na obdobie dvadsiatich rokov. Jej platnosť vyprší v roku 2020. Ide o rozsiahlu dohodu, ktorá pokrýva viacero politických oblastí v rámci troch základných pi-

lierov: politického, ekonomicko-obchodného a piliera o rozvojovej spolupráci...

(celý článok nájdete na str.4)

CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA PRÍLEŽITOSTI A VÝZVY

NAJZAUJÍMAVEJŠIE VÝSTUPY OKRÚHLEHO STOLA ORGANIZOVANÉHO PLATFORMOU MVRO

Úvod

Ciele udržateľného rozvoja (SDGs) boli prijaté členskými štátmi OSN na newyorskom Samite k udržateľnému rozvoju v septembri 2015. Môžeme ich vnímať ako ideálny scenár zložený zo súboru plánov, po ktorých naplnení dorazíme ako celá planéta do éry udržateľného rozvoja. To, že sú SDGs celosvetovou agendou vyplýva z ich takzvanej univerzálnosti. Netýkajú sa tak len agend medzinárodnej rozvojovej spolupráce, ale aj komplexných agend udržateľného rozvoja každého štátu na svete. A práve od tohto faktu si medzinárodné spoločenstvo veľa sľubuje.

Od potenciálu SDGs si sľubujú veľa aj mimovládne rozvojové organizácie, vrátane slovenskej Platformy mimovládnych rozvojových organizácií (PMVRO). Aj z tohto dôvodu sa PMVRO podujala v rámci Slovenského predsedníctva v Rade EÚ zorganizovať okrúhly stôl k témam rozvojovej spolupráce, SDGs a koherencie politik pre udržateľný rozvoj. K stolu bola pozvaná diskutovať široká škála aktérov vrátane predstaviteľov ministerstiev a vlády, predstaviteľov mimovládnych organizácií, expertov, terénnych pracovníkov ako aj predstaviteľov medzinárodných organizácií ako OECD. Prvá časť tohto odborného dokumentu „Policy Paper“ slúži ako zhrnutie najzaujímavejších bodov tejto diskusie, ktorá sa odohrala 5. septembra 2016 v bratislavskom hoteli Mercure.

Oficiálna rozvojová pomoc (ODA) v kontexte SDGs

Ciele udržateľného rozvoja sa snažia reagovať na viacero globálnych trendov, v rámci ktorých pre organizáciu OXFAM International reprezentujú globálne ekonomické nerovnosti jeden z najväčších problémov. Práve preto, ak sa chceme rozprávať o rozvojovej spolupráci v kontexte SDGs, je potrebné dôkladnejšie preskúmať rozvojovú agendu práve v kontexte ekonomickej nerovnosti. Tento kontext pri okrúhlym stole predstavila Stana Buchowska z organizácie OXFAM.

GLOBALNÁ EKONOMICKÁ NEROVNOSŤ – EKONÓMIA PRE 1% V SKRATKE

62 najbohatších ľudí našej planéty vlastní majetok rovný majetku 3,6 miliárd najchudobnejších ľudí, prevažne žijúcich v rozvojových krajinách. Teda 1% najbohatších ľudí je v súčasnosti bohatšie ako celý zvyšok sveta.

› V kontexte tejto nerovnosti vyčnieva tzv. temná stránka filantropie: bohatí ľudia si často robia PR vlastným bohatstvom a to spôsobom, že malú časť z neho venujú na podporu rôznych foriem humanitarnej, charitatívnej alebo filantropickej pomoci. Problémom je však, že vo väčšine prípadov smerujú ich prostriedky na charitu v oblastiach, ktoré oni sami považujú za dôležité, no nie je to vždy v súlade s reálnymi potrebami lokálneho obyvateľstva v rozvojových krajinách. V týchto krajinách sú finančné zdroje potrebné napríklad na zlepšo-

vanie verejných služieb, vzdelávania alebo zdravotníckych služieb.

- › Extrémne bohatstvo pri-náša jednému percentu obyvateľstva planéty aj neadekvátny a nedemokratický podiel moci nad zvyškom sveta. Žijeme vo svete, v ktorom sú pravidlá tvorené v prospech najbohatšej menšiny na úkor chudobnejšej väčšiny. Silným a veľmi dobrým príkladom takýchto ekonomických systémov je celosvetová sieť daňových rajov a „odvetvie“ daňových únikov, ktoré sú v poslednej dekáde naozaj v rozkvetu.
- › Podľa odhadov OSN rozvojové krajiny strácajú minimálne 100 miliárd dolárov ročne cez daňové úniky nadnárodných spoločností, ktoré by mohli byť rozvojovými krajinami použité na podporu ich vlastného rozvoja.

Prečo je ekonomická nerovnosť problémom?

- › podkopáva rast a sociálnu kohéziu jednotlivých štátov a zvyšuje v nich mieru korupcie
- › podkopáva nádeje a ambície miliárd ľudí, ktorí sú kvôli nej ekonomicky zaseknutí na spodku sociálnych rebríčkov
- › prehlbuje rozdiely medzi mužmi a ženami v zmysle ekonomickej a rodovej nerovnosti

Na základe týchto faktov vyplývajúcich zo štúdie OXFAM International, nazvanej Economy for 1% (na stiahnutie <https://www.oxfam.org/en/research/economy-1>) sa dá usúdiť, že ak chceme, aby bola oficiálna rozvojová pomoc účinná, bude potrebné súčasne

s jej realizáciou riešiť hlbšie systémové problémy ako ekonomické nerovnosti a daňové úniky.

V každom prípade na to, aby boli rozvojové projekty štátnych, neštátnych či súkromných aktérov v rozvojových krajinách zrealizované v prospech rozvojových krajín a ich lokálneho obyvateľstva, potrebujeme podľa Stany Buchowskej dodržiavať 5 pravidiel pre efektívnu pomoc:

1. **Vlastníctvo** – rozvojové krajiny si nastavujú svoje vlastné rozvojové stratégie, ktorými je potrebné v dialógu prispôbovať naše vlastné rozvojové intervencie.
2. **Ďalším princípom je prepojenie: donorské krajiny a organizácie prinášajú podporu v súlade s týmito stratégiami a používajú na lokálny systém, teda nie len franchisingové zručnosti, ale pri práci v rozvojových krajinách sú brané do úvahy lokálne systémy.**
3. **Tretím princípom je harmonizácia. Donorské krajiny a organizácie koordinujú svo-**

je aktivity procedúrami a zdieľajú informácie, aby nedochádzalo k duplikáciám.

4. **Štvrtým princípom je manažovanie výsledkov: rozvojové krajiny sa zameriavajú na výsledky a ich meranie.**
5. **Piaty princíp hovorí o vzájomnej kompatibilite. Donorské krajiny a rozvojové krajiny skladajú účty za rozvojové výsledky.**

Panel, v ktorom sa počas okrúhleho stola diskutovalo o vzťahu SDGs a ODA, taktiež podotkol, že aj keď sú SDGs univerzálnou agendou zdôrazňujúcou koherenciu politik pre udržateľný rozvoj, je potrebné nezabúdať aj na ich externú zložku, ktorá je rámčovaná hlavne cieľmi 16 a 17 týkajúcimi sa priamo agendy oficiálnej rozvojovej pomoci. V rámci SDGs sa jej forma až tak neodlišuje, až na ešte hlbšie prízvukovanie aspektu partnerstva, ako aj potreby nadväzovať pri rozvojových intervenciách a stratégiách na konkrétne rozvojové plány jednotlivých krajín.

Efektívne a participatívne formy implementácie SDGs

Agenda Cieľov udržateľného rozvoja nesie charakter univerzálnosti a jej ciele by mali byť napĺňané v každej krajine sveta. Keďže SDGs sú komplexnou agendou, pozostávajúcou zo 17 cieľov a ďalších 169 parciálnych podcieľov, jedná sa o prepojenú sieť agend, ktorých úspešné naplnenie stojí na efektívnom zahrnutí všetkých relevantných aktérov do procesu jej implementácie. Druhá diskusia okrúhleho stola organizovaného Platformou MVRO sa preto zaoberala práve hľadaním modelov, ktoré by mohli byť aplikované a prispôbované pre jednotlivé národné

kontexty účastníkov konferencie.

IMPLEMENTÁCIA SDGS – FÍNSKY MODEL

Jedným z konštruktívnejších prejavov, ktoré počas okrúhleho stola v Bratislave zazneli, bol prejav predstavujúci nastavenie implementácie SDGs v kontexte Fínska, ktorý predniesla Annika Lindblom, Generálna tajomníčka Národnej komisie pre udržateľný rozvoj vo Fínsku.

Proces budovania inštitucionálnej štruktúry pre napí-

ňanie Cielov udržateľného rozvoja sa vo Fínsku začal budovať ešte roky predtým, ako boli SDGs prijaté v roku 2015 v OSN. Prvé impulzy pre jej budovanie prišli pre Fínov už s Agendou 21 v rokoch 1992, respektíve 1993, bezprostredne v nadväznosti, na ktorú začalo Fínsko budovať svoj inštitucionálny rámec pre napĺňanie agend udržateľného rozvoja. Tento rámec pozostáva z Národnej komisie pre udržateľný rozvoj, Panelu expertov pre udržateľný rozvoj, Medzirezortnej koordinačnej siete, Úradu predsedu vlády, Národného plánu implementácie SDGs a procesu zahrňania širokého spektra aktérov do implementácie SDGs.

1. Národná komisia pre udržateľný rozvoj

Komisia vo Fínsku je zložená z 50 aktérov, ktorí sú z mimovládnych organizá-

cií, záujmových združení, firiem a podnikateľských združení, odborov, cirkví, organizácií detí, mládeže a žien. Predsedom komisie je fínsky premiér, aktuálne Juha Sipilä, ktorý vedie jej činnosť a ktorého úrad sa stará o jej celkové fungovanie. Členmi komisie sú aj predstavitelia fínskej vlády so všetkými jej ministrami. Úlohou komisie je prepájať a združovať všetky fínske ministerstvá a organizácie zaoberajúce sa udržateľným rozvojom s cieľom koordinovať ich činnosť pre efektívne a súladné napĺňanie Národného plánu implementácie SDGs v krajine.

2. Panel expertov pre udržateľný rozvoj

Panel expertov pre udržateľný rozvoj je istý druh vedeckého panelu, ktorý je relatívne novou zložkou inštitucionálneho rámca vo

Fínsku. Jeho hlavnou úlohou je koordinovať vstupy expertov a vedeckej obce k napĺňaniu Národného plánu implementácie SDGs vo Fínsku. Panel je nezávislou zložkou, ktorá svojimi odbornými vstupmi podnecuje komisiu a fínsku vládu ku kontinuálnemu zlepšovaniu implementácie udržateľného rozvoja v krajine. Panel tak vykonáva prípravu diskusiých dokumentov, stanovísk a prezentácií, čím otvára priestor na dialóg o skvalitňovaní politik udržateľného rozvoja.

3. Medzirezortná koordinčná sieť

Predstavuje možno najdôležitejšiu zložku implementačného rámca SDGs vo Fínsku, keďže pozostáva z kontaktných bodov na fínskych ministerstvách, ktoré sú nepretržite k dispozícii komunikovať pozície k prá-

ci fínskej Komisie pre udržateľný rozvoj. Tento proces zaručuje, že v rámci komisie sa diskutuje o relevantných podnetoch pre všetky fínske ministerstvá.

4. Národný plán implementácie SDGs

Fínsky príklad naznačuje, že začínať s prípravou implementačného plánu SDGs by mal prísť až v momente, kedy je vytvorený dostatočne efektívny a dynamic-ký inštitucionálny rámec pre jeho napĺňanie. Keďže fínsky model je už v tomto stave aj podľa hodnotení OECD a OSN, v procese je vhodné pristúpiť k tvorbe implementačného plánu SDGs. Tvorba bude zahŕňať niekoľko dôležitých procesov vrátane uznania Agendy 2030 ako legitímneho základu rozvojovej politiky, aktualizácie národnej stratégie udržateľného rozvoja a mapovania politik, legis-

latívy a medzinárodných zmlúv krajiny.

5. Zahŕnutie širokého spektra aktérov do implementácie SDGs

Ako by mohol implementačný rámec SDGs vyzeráť na Slovensku?

HODNOTOVÉ VÝCHODISKÁ

Vízia: Pre trvalé zlepšenie postavenia SR v zahraničí musíme byť vnímaní ako krajina, ktorá dáva svetu viac než z neho berie. Preto rozvoj našej krajiny nesmie ísť na úkor prírody, iných krajín alebo budúcich generácií. Iba takto zaručíme pozitívne „súťaženie“ krajín smerom nahor. Ako protiklad logiky, že svet je polom pre súperiacich aktérov v hre s nulovým súčtom, kde sú buď víťazi alebo porazení.

Nie len známa, ale aj kvalitná značka – Good Idea Slovakia: Ak bude pozitívne vnímanie Slovenska vo svete rozšírené, bude to zároveň zvyšovať zdravú hrdosť našich občanov, otvárať im dvere v zahraničí a rozširovať im možnosti sebarealizácie. Značka Slovensko by nemala byť len všeobecne známa, ale aj vnímaná ako záruka kvality a hodnôt. Na dosiahnutie tohto cieľa musíme prinášať inovácie na podporu SDGs, ktoré predstavujú novú univerzálnu metu udržateľného rozvoja do roku 2030.

Hľadáme súlad domáчих a zahraničných cieľov: Zahraničná politika pri napĺňaní SDGs musí preto dbať na súlad medzi záujmami našich občanov, štátu ako dobrého globálneho občana, záujmami ostatných krajín a budúcich generácií. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné identifikovať možné synergie, a tiež aj rozpory a konflikty medzi národnými, vonkajšími a medzinárodnými politikami.

Hodnota za peniaze: Je potrebné identifikovať politiky a intervencie, ktoré majú najväčšiu šancu priniesť najväčší pozitívny dopad na rozvoj vo svete. Znamená to pokúsiť sa merať hodnotu za peniaze a zároveň riziko zlyhania daných politik. Tento prístup by nemal znamenať úzky ekonomický pohľad na budúcnosť s nízkymi ambíciami a averziou k inovatívnejším riešeniam. Len predstavuje určitý referenčný bod a mierku, s ktorou sa dajú porovnávať rôzne intervencie.

Pridaná hodnota a hraničná užitočnosť: Pri podpore SDGs je potrebné hľadať

intervencie, pri ktorých má Slovensko najvyššiu možnú pridanú hodnotu v podobe expertízy alebo v zmysle hraničnej užitočnosti a zamerať sa na oblasti, ktoré sú inými donormi a aktérmi zanedbávané, a majú preto najväčšiu medzeru medzi potrebami a financovaním.

KOORDINAČNÝ, MONITOROVACÍ A REPORTOVACÍ RÁMEC (ZAPOJENIE AKTÉROV, METODOLÓGIA)

- › Mala by byť obnovená Rada pre trvalo udržateľný rozvoj, pričom by mala okrem konzultačných a poradných kompetencií, disponovať aj kontrolnými/monitorovacími a reportovacími kompetenciami.
- › Aktéri neziskového, ale aj súkromného sektora a ďalší nezávislí aktéri, zastúpení v Rade vlády pre udržateľný rozvoj budú v rámci prípravy správ o implementácii národnej stratégie vyzvaní k spracovaniu tieňovej správy.

- › Agenda 2030 je univerzálna a integrujúca agenda, čo si vyžaduje spoluprácu a partnerstvo rôznych sektorov naprieč spoločnosťou, je nutné do jej implementácie zapojiť širokú paletu aktérov, nielen verejnú správu.
- › Práve obnovená Rada pre TUR, ako orgán odrážajúci spoločenský konsenzus na udržateľnom rozvoji, by mala prostredníctvom svojich členov finálne zadefinovať priority udržateľného rozvoja presadzované doma aj v zahraničí.
- › Úlohou a mandátom Rady by malo byť okrem konzultácií a odporúčaní aj monitorovať a reportovať plnenie plánu implementácie SDGs – a to rovnako na národnej ako aj medzinárodnej úrovni. Reportovania by sa mali zúčastňovať nezávislí aktéri zastupujúci všetky relevantné sektory spoločnosti, nielen predstavitelia verejnej správy.
- › Reportovanie by malo smerovať interne aj externe smerom k medzinárodným inštitúciám.
- › Plán implementácie SDGs by mal mať jasne stano-

vené ukazovatele plnenia, nielen strategický rámec s vágnymi nekonkrétne definovanými a nemerateľnými výstupmi dokazujúcimi jeho napĺňanie. Perspektívne by bolo vhodné metodologicky prepojiť s postupmi merania (ne)koherencie v stratégii PCSD.

MARKETINGOVÝ ROZMER SMERUJÚCI a) K PR SLOVENSKA, b) K PODPORE A PRESADZOVANIU TUR U SLOVENSKEJ VEREJNOSTI

Agendu 2030 – tak smerom dnu ako aj von z krajiny, je dôležité poňať aj marketingovo – primárne z dôvodu podpory “vlastníctva” zo strany verejnosti za účelom vzniku širšieho konsenzu – v zmysle prijatia podstaty Agendy 2030 verejnosťou, ochotou urobiť niečo (napr. začať separovať odpad, menej jazdiť autom, meniť spotrebiteľské správanie a podobné individuálne zmeny a rozhodnutia) a zá-

roveň v zmysle zvyšovania legitimacy slovenských aktivít v zahraničí.

S tým súvisia sekundárne dôvody – podpora dobrej značky Slovenska v zahraničí (čo spätne podporí aj ochotu verejnosti – ak verejnosť vníma, že je Slovensko vďaka určitej politike vnímané v zahraničí pozitívne tak sa pre danú politiku nadchne s vyššou pravdepodobnosťou).

K podpore vzniku širšieho spoločenského konsenzu je možné využiť už existujúci marketingový nástroj Good Idea Slovakia, s ktorým by sa mal spájať apel na život budúcich generácií (táto myšlienka je verejnosti bližšie než dobro ľudí v rozvojiných krajinách). Zároveň by sa však Good Idea Slovakia mala spájať aj s apelom na uvedomenie si skutočnosti,

že svet je prepojený, t. j. to, čo robíme hoci aj inde, má dopady aj tu na nás – preto je to v našom záujme – podporiť to o. i. dojem zodpovednosti a kvality z našej politiky. A teda, že nie sme len známi, ale aj kvalitní.

K tomu by mala poslužiť jednoduchá, ale jasne marketingovo orientovaná online platforma spojená s kampaňou inšpirovaná fínskym vzorom http://www.ym.fi/en-us/the_environment/Sustainable_development/Societys_commitment_to_sustainability (viď video).

Zároveň by mali byť SDGs pre marketingové účely zjednodušené, pričom je možné využiť postup, ktorý využila OSN, t. j. rozdelenie SDGs do piatich vzájomne prepojených a previazaných klastrov – tzv. 5P

– People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership (viď nižšie oficiálny SR preklad), ktoré sú využiteľné pri kampani danej platformy či v rámci šírenia odkazu Good Idea Slovakia v súlade s hodnotovými východiskami v úvode.

Ludia

Sme odhodlaní skončovať s chudobou a hladom vo všetkých ich formách a zároveň a zaistiť, aby všetky ľudské bytosti mohli naplniť svoj potenciál v dôstojnosti, rovnosti a v zdravom životnom prostredí.

Planéta

Sme odhodlaní chrániť planétu pred postupným zhoršovaním podmienok aj prostredníctvom udržateľnej spotreby a výroby, udržateľne manažovať jej prírodné zdroje a neodkladne konať v otázkach zmeny klímy tak,

aby dokázala podporovať potreby tejto aj budúcich generácií.

Prosperita

Sme odhodlaní zaistiť, aby všetky ľudské bytosti mohli mať prosperujúci a naplňujúci život a aby sa ekonomický, sociálny a technologický pokrok uskutočňoval v rovnováhe s prírodou.

Mier

Sme odhodlaní presadzovať mierumilovné, spravodlivé a inkluzívne spoločnosti fungujúce bez strachu a násillia. Bez trvalo udržateľného rozvoja niet mieru a bez mieru niet trvalo udržateľného rozvoja.

Partnerstvo

Sme odhodlaní zmobilizovať prostriedky potrebné pre implementáciu tejto Agendy prostredníctvom revitalizovaného Globálneho partnerstva pre trvalo

udržateľný rozvoj, založeného v duchu posilnenej globálnej solidarity zameranej predovšetkým na potreby tých najchudobnejších a najzraniteľnejších a to za účasti všetkých krajín, dotknutých strán a všetkých ľudí

Budúcnosť dohody medzi Euróskou úniou a krajinami Afriky, Karibiku a Tichomoria

Pokračovanie Dohody z Cotonou

Základné informácie

Dohoda z Cotonou (CPA – Cotonou Partnership Agreement) medzi Euróskou úniou a skupinou afrických, karibských a tichomorských štátov (ACP – Africa, Caribbean, Pacific) bola podpísaná v roku 2000 na obdobie dvadsiatich rokov. Jej platnosť vyprší v roku 2020. Ide o rozsiahlu dohodu, ktorá pokrýva viacero politických oblastí v rámci troch základných pilierov: politického, ekonomicko-obchodného a piliera o rozvojovej spolupráci. Podľa Dohody z Cotonou je hlavným finančným nástrojom rozvojovej spolupráce Európsky rozvojový fond (EDF – European Development Fund). Ten je zriadený mimo rozpočtu Európskej únie (EÚ), na základe medzinárodnej dohody medzi 28 členskými štátmi, ktoré prispievajú priamo do fondu. EDF tvorí ročne takmer

jednu tretinu rozpočtu EÚ na rozvojovú spoluprácu. Dohoda medzi krajinami EÚ a ACP a aj EDF budú musieť byť po roku 2020 obnovené alebo nahradené inými dohodami a nástrojmi. EDF však vznikol na základe rozhodnutia EÚ a nebude predmetom vyjednávania medzi oboma stranami (ACP a EÚ), ktoré sa musí začať 31. augusta 2018. EDF bude súčasťou rozhodovacieho procesu EÚ o viacročnom finančnom rámci po roku 2020 (MFF – Multiannual financial framework).

ČASOVÝ HARMOGRAM

Na strane EÚ:

- › V polovici roku 2017 predloží Európska komisia (EK) návrh vyjednávacieho mandátu EÚ svojim členským

štátom. EK chce, aby bol konečný vyjednávací mandát prijatý do konca roku 2017 a EK mohla vyjednávať novú dohodu v mene EÚ. V rámci prípravného procesu zverejnila EK spolu s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (EEAS – European External Action Service) 22. novembra 2016 spoločné oznámenie.

- › Toto oznámenie je založené na výsledkoch evaluácie Dohody z Cotonou, ktorá sa uskutočnila v roku 2016 (obsahuje výsledky verejných konzultácií), a na základe hodnotenia dopadu rôznych variant budúcej zmluvy medzi ACP a EÚ uskutočneného Európskou komisiou.

- › Zverejnené oznámenie obsahuje návrhy inštitucionálneho rámca, spoločných hodnôt, princípov a priorít, ktoré by mali podoprieť budúcu zmluvu medzi ACP a EÚ. Cieľom tohto oznámenia je spus-

tiť diskusiu medzi členskými štátmi EÚ a ďalšími relevantnými aktérmi pri príprave návrhu vyjednávacieho mandátu EÚ.

Na strane ACP:

- › Aj na strane ACP skupiny by mal byť vyjednávací mandát pripravený do 31. augusta 2018. Počas 7. samitu ACP v Siropo (Rovníková Guinea) v decembri 2012 bolo prijaté rozhodnutie vytvoriť potrebné podmienky na transformáciu skupiny na vplyvných aktérov globálnej a ekonomickej správy. Za týmto účelom bola v roku 2014 sformovaná skupina významných osobností a zriadená webstránka, ktorá umožňuje zbierať stanoviská širokého spektra relevantných aktérov. V septembri 2015 zverejnila pracovná skupina, zložená z veľvyslanecov, záverečnú správu o budúcnosti zoskupe-

nia ACP ako globálneho hráča. Obsahuje zaujímavú kapitolu, ktorá hodnotí EÚ-ACP vzťahy. Správa skupiny významných osobností ešte nebola publikovaná. Jej zverejnenie sa očakáva v decembri 2016.

- › Pozícia krajín ACP voči EÚ a ich pozícia týkajúca sa udržateľného rozvoja bude pripravená na zasadnutie rady ACP v máji 2017.

AKTÉRI

Na strane EÚ:

- › Európska komisia. Pracovná skupina Cotonou (Cotonou Task – Force) existuje v rámci sekcie Generálneho riaditeľa pre medzinárodnú spoluprácu a rozvoj (DG DEVCO – Directorate – General for International Cooperation and Development). Tvoria ju predstavitelia EEAS a vedie ju Koen Doens, riaditeľ Ria-

diťstva D – Koordinácia rozvoja východnej a južnej Afriky, DG DEVCO. Od 1. decembra 2016 jej kompetencie prejdú pod DEVCO Unit, ktorú vedie Dominico Rosa (D3: ACP Coordination, DEVCO C „Development Cooperation East and Southern Africa)

- › Európsky parlament. Člen EP Norbert Neuser (S&D) je spravodajcom Výboru pre rozvoj EP (DEVCO Committee). Európsky parlament sa nepodielá na spolurozhodovaní o ERF, keďže ten nie je súčasťou rozpočtu EK, pokiaľ ide o Dohodu z Cotonou, má najmä konzultačnú úlohu.
- › Európska rada má vytvorenú pracovnú skupinu pre krajiny ACP. Keďže Dohoda z Cotonou je medzinárodná dohoda podpísaná členskými štátmi

EÚ a ACP štátmi, členské štáty sú v tomto procese hlavnými rozhodovateľmi.

Na strane krajín ACP:

- › Zatiaľ zostáva nejasné, kto bude za ACP vyjednávať s EÚ. Výbor veľvyslancov alebo Centrála sekretariátu v Bruseli? Rada ministrov?

PROBLEMATICKÉ OBLASTI

- › Formát a inštitucionálne nastavenie sú na úrovni EÚ predmetom hlavných diskusií už takmer dva roky. EK uskutočnila hodnotenie dopadu rôznych scenárov. Oznámenie EK z novembra 2016 naznačuje pokračovanie s jedným z nich, no debata je stále otvorená.
- › Má byť dohoda právne záväzná alebo nie? Nie

je jasné, či pôjde o strešnú dohodu s tromi regionálnymi dohodami, alebo či to bude iný formát, a nebolo ani rozhodnuté, či budú tieto dohody právne záväzné (a budú vyžadovať ratifikáciu) alebo nie.

- › Bude nová dohoda obsahovať tie isté tri piliere?
- › Rozvojová spolupráca. EK navrhne, aby bol EDF bol súčasťou rozpočtu EK. Pokiaľ ide o priority a modalitu, tie sa môžu líšiť od regiónu k regiónu, no na strane EÚ budú pravdepodobne dominovať otázky migrácie, bezpečnosti a antiterorizmu, pracovných miest a rastu. Dôležitou otázkou je aj to, aký rámec vytvorí budúca dohoda (dohody) pre implementáciu Agendy 2030 a Parížskeho dohovoru o zmene klímy.

- › Politický dialóg nie je veľmi na úrovni EÚ a ACP efektívny. Dôvodom je nedostatok záujmu zo strany EÚ a nedostatok homogénnosti ACP skupiny a jej vlastného vzťahu k dohode. Otázka je legitimita a efektívnosť ACP skupiny ako politického aktéra (v porovnaní napr. s Africkou úniou). Obavy vyvoláva len veľmi málo pozitívnych príkladov spoločného postoja ACP-EÚ a úspechov na medzinárodných fórach.
- › Obchod. Dohody o ekonomickom partnerstve (EPAs – Economic Partnership agreements) ako subregionálne alebo dokonca bilaterálne obchodné dohody sú mimo súčasného formátu Dohody z Cotonou. Nie je jasné, ako budú napojené na širšiu

dohodu v budúcnosti. V súčasnosti Dohoda z Cotonou poskytuje/zaistuje politickú strešnú dohodu, ktorá pre EPAs stanovuje záväzné minimálne požiadavky.

- › Hoci Dohoda z Cotonou poskytuje dobrý politický rámec pre zapojenie občianskej spoločnosti, nikdy nebol plne uvedený do praxe. Je potrebné v novej dohode túto časť posilniť.

(Informácie boli spracované sekretariátom Platformy MVRO na základe materiálu, pripraveného CONCORDom, ktorý slúžil ako podklad pre stretnutie členských organizácií CONCORDu a zástupcov mimovládneho sektora krajín ACP, ktoré sa stretli k budúcnosti Dohody z Cotonou v Bruseli v dňoch 1. – 2. 12. 2016)

Prvé odporúčania: Stanovisko mimovládnych rozvojových organizácií k budúcnosti dohody medzi EÚ a krajinami Afriky, Karibiku a Pacifiku

ÚVOD

O budúcnosti partnerstva EÚ-ACP prebieha veľa diskusií. Aj medzi zástupcami občianskej spoločnosti existujú mnohé pozície na rôzne otázky. Mimovládne rozvojové organizácie iba teraz začali proces identifikácie problematických oblastí. Preto ani tieto odporúčania nie sú finálnou pozíciou zo strany mimovládneho sektora. Ide iba o výstup z prvého externého stretnutia o budúcnosti novej dohody medzi zástupcami mimovládnych organizácií, združených v CONCORDe, za účasti zástupcov/kyň mimovládneho sektora z krajín Afriky, Pacifiku a Karibiku, ktoré sa stretli v Bruseli v dňoch začiatkom decembra 2016. Tento postoj bol prezentovaný aj na diskusii autorít z EÚ a z ACP skupiny s organizáciami občianskej spoločnosti a inými relevantnými aktérmi Multi-stakeholder dialogue on ACP-EU relations beyond 2020 organizo-

vanej na slovenskom stáлом zastúpení v Bruseli dňa 2.12.2016. Ide o niekoľko bodov, ktoré vyplynuli z diskusie počas stretnutia v Bruseli ako reakcia na oznámenie EK z novembra 2016.

PRINCÍPY

Posledné roky priniesli niekoľko veľmi dôležitých nástrojov, ktoré sú významné pre inkluzívny a udržateľný rozvoj, z ktorého môžu benefitovať tí najchudobnejší a najviac marginalizovaní. Veľa úsilia si vyžiadala príprava Agendy 2030 a jej Cieľov udržateľného rozvoja. Táto agenda je univerzálna a naplno integruje tri dimenzie udržateľného rozvoja, vrátane dobrého vládnutia. Preto **potrebujeme začať z národných priorit a stratégií udržateľného rozvoja, ktoré sú v súlade s Agendou 2030 a jej cieľmi, ako aj Parížskym dohovrom o klimatickej zmene.** A v súlade s kľúčovými princípmi demokratickeho vlastníctva.

Šesť hlavných priorit, na ktoré sa chce EÚ v budúcej dohode sústrediť, napriek tomu nevyzerajú, že by boli koherentné s komplexným a integrovaným prístupom Agendy 2030. **Návrhom MVO je, aby sa EK nezameriavala iba na špecifikované priority.** Je škoda, že **základné princípy Agendy 2030 v prvej komunikácii od EK chýbajú.** Ako napríklad „**nenechať nikoho pozadu**“, **potreba alternatívnych spôsobov merania pokroku krajín, nielen na základe nepostačujúceho modelu ekonomického rastu založeného na výške HDP.** Tak isto dokument **neprikladá väčší význam ani koherencii politík pre rozvoj,** napriek tomu, že je to ukotvené v Lisabonskej zmluve.

Napríklad postoj k migrácii bol v Dohode z Cotonou zameraný veľmi úzko, najmä na navrátenie či readmisiou, čo nie je v súlade s 13. článkom Všeobecnej deklarácie ľudských práv: (1.)Každý má právo voľne sa pohybovať a slobodne

si zvoliť bydlisko v tom – ktorom štáte. (2.)Každý má právo opustiť hociktorú krajinu, i svoju vlastnú, a vrátiť sa do svojej krajiny.

Práve Článok 13 Všeobecnej deklarácie ľudských práv by mal byť podkladom prístupu k migrácii v novej dohode medzi EÚ a ACP. **Ľudské práva a dôstojnosť, ako aj rozvojové ciele by mali dominovať v akejkoľvek dohode o migrácii, nie manažovanie migračných vln a posilňovanie kontroly hraničných priestorov.** V rokoch 2015 a 2016 začala EÚ s niekoľkými reformami v oblasti migrácie a rozvoja (samiť vo Vallette, dohoda medzi EÚ a Tureckom, nový rámec pre partnerstvo v oblasti migrácie). Zneužívanie pomoci na posilňovanie hraničných kontrol, či dohôd o readmisii utečencov je neprijateľné. V roku 2016 zomrelo v Stredozemnom mori viac ako 4 650 osôb, v roku 2015 to bolo vyše 3 750 osôb. **Hlavným cie-**

lom pri hľadaní legálnych ciest pre migrantov by malo byť znižovanie strát na ľudských životoch v dôsledku migrácie.

Udržateľné využívanie prírodných zdrojov má zásadný význam pre vzťahy medzi EÚ a ACP. Z tohto dôvodu je potrebné dodržať **zásady „slobodného a vopred udeleného informovaného súhlasu (FPIC – Free Prior Informed Consent) a zásady obozretnosti a rešpektované práva domorodých komunití.**

Potrebujeme partnerstvá, ktoré budú klásť dôraz na „človeka“ a budú zodpovedne pristupovať k medzinárodne uznávaným normám v oblasti ľudských práv, sociálnych vecí, práce, životného prostredia a umožnia občanom, aby monitorovali dodržiavanie týchto noriem.

Politický dialóg by mal slúžiť na identifikáciu otázok spoločného záujmu a budovanie spoločného porozumenia k týmto otázkam na všetkých úrovniach

partnerstva a spolupráce, a následne identifikovať spoločné riešenie. To si vyžaduje vzájomnú dôveru a rešpekt medzi rovnocennými partnermi, čo doteraz nebolo úplne bežné.

Napríklad v rámci rokovaní o EPA, neexistovalo žiadne spoločné porozumenie o tom, ako by sa EPA mohla stať zároveň nástrojom pre rozvoj. V dôsledku toho EPA nepriniesla očakávané výsledky štrukturálnej transformácie ekonomík krajín ACP, regionálnej integrácie a nepriniesla takmer žiadne výhody pre ľudí, ktorí sú najviac postihnutí chudobou.

DÔLEŽITÉ ASPEKTY BUDÚCEJ DOHODY MEDZI EÚ A ACP

- » **Nakolko komplexnosť Cieľov udržateľného rozvoja** je návodom reagujúcim na riešenie širokého spektra problémov, je preto dôležité, aby **boli jadrom dohody medzi EÚ a ACP.**
- » **Rozvoj ľudského kapitálu** v širšom zmysle zahŕňa aj dodržiavanie ľudských práv a nediskrimináciu, rovnosť pohlaví, blahobyt, prístup k zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu, dôstojnosť, sociálnu spravodlivosť, dôstojné pracovné podmienky a základné pracovné normy.
- » Rovnako dôležité je zahrnúť otázky **klimatických zmien** (na základe Parížskeho dohovoru), **degradácie životného prostredia**, **neudržateľného a neférového využívania prírodných zdrojov**, napr. prostredníctvom ťažobného priemyslu.
- » **Udržateľný potravinový systém**, poľnohospodárstvo a rodinné farmárstvo.
- » **Spravodlivé dane, boj proti daňovým únikom** a nezákonným finančným tokom, **zodpovednosť podnikov súkromného sektora pri posilňovaní mobilizácie lokálnych zdrojov a boja proti nerovnosti.**
- » **Dohody o voľnom obchode sú všetko, len nie nástrojom pre**

regionálnu integráciu a regionálny udržateľný rozvoj. Preto budúca dohoda medzi EÚ a ACP v oblasti obchodu a ekonomických vzťahov:

- » *by mala stanoviť zásady trvalo udržateľného rozvoja ako podklad pre vedenie obchodných vzťahov medzi EÚ a ACP,*
- » *by nemala obsahovať záväzky o uzatvorení EPA alebo rozšírení existujúcej EPA,*
- » *by mala brať na zreteľ, že malí rodinní farmári a tí, čo pracujú v tieňovej ekonomike predstavujú najväčšiu časť „súkromného sektora“ a tiež by mali byť podporovaní a zapojení,*
- » *by nemala vytvárať viac práv a príležitostí pre veľkých investorov, či na strane EÚ alebo ACP a tak podkopávať spôsob obživy a vlastnícke práva na pozemky väčšiny lokálnych ľudí,*
- » *by mala zaviesť systém vzájomnej kontroly a vyváženia medzi zložkami moci, mechanizmus zodpovedania, ktoré umožnia občianskej spoločnosti a lokálnym iniciatívam monitorovať proces vyjednávania, ako aj implementácie obchodných dohôd na partnerskom princípe.*

PROBLÉMY SÚVISIACE S REGIONÁLNYMI ROZDIELMI A PRIORITAMI KRAJÍN AFRIKY, KARIBIKU A PACIFIKU

MVO odporúčajú, aby regionálne priority boli identifikované v procese riadneho politického dialógu, za účasti občianskej spoločnosti a ostatných relevantných aktérov, pri plnom rešpektovaní zásad.

ŠTRUKTÚRA BUDÚCEJ DOHODY

Zaujímavé bude, čo prinesie správa „Skupiny vý-

znamných osobností“. Je dôležité, aby posilnila svoje postavenie a spoločný postup, čo môže byť podstatné k udržaniu budúcej dohody, a aby tak dohoda obstála vo výzvach neustále sa meniaceho sveta.

V tejto súvislosti stojí za zváženie bližšie rozpracovanie scenára, navrhovaného EK, aby budúcu dohodu tvorila rámcová, zastrešujúca dohoda, doplnená o tri regionálne piliere. Bez ohľadu na to, aké bude konečné stanovisko oboch strán, z pohľadu MVO by štruktúra dohody mala:

1. **zabezpečiť vyššiu výkonnosť oboch strán, EÚ aj ACP, v procese implementácie Agendy 2030 a jej Cieľov udržateľného rozvoja,**
2. **posilniť jednotu a solidaritu krajín ACP a promovať viac spolupráce v rámci Juhu (juh – juh),**
3. **umožniť ACP a EÚ riešiť problémy rovnakého charakteru na regionálnej úrovni,**
4. **posilniť úlohu krajín ACP, jej samostatných regiónov na globálnej scéne,**
5. **zabezpečiť, aby regionálne charakteristiky boli v popredí, pri zachovaní koherentného prístupu ku globálnym otázkam,**
6. **umožniť, aby krajiny ACP boli zapájané do politického dialógu na úrovni EÚ a ďalších medzinárodných subjektov.**

ÚLOHA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI V BUDÚCEJ DOHODE

Organizácie občianskej spoločnosti sú legitímnymi aktérmi spolupráce s nezastupiteľnou úlohou vo vzťahoch medzi EÚ a ACP, preto je potrebné, aby budúca dohoda zachovala a posilňovala túto rolu občianskej spoločnosti. Postavenie občianskej spoločnosti by malo byť súčasťou právne záväznej súčasti dohody. Pojem „neštátni aktéri“ (NSA – non state actors) obsiahnutý v Dohode z Cotonou je zmätočný a

nedokáže rozpoznať a rešpektovať osobitý charakter a úlohu občianskej spoločnosti v demokratickej spoločnosti a od používania tohto pojmu by sa malo upustiť. Oznámenie EK z roku 2012 je užitočným zdrojom definície a úlohy občianskej spoločnosti. Malo by byť zabezpečené zmysluplné zapojenie občianskej spoločnosti v budúcom partnerstve EÚ a ACP tým, že:

- » *bude zavedený mechanizmus, ktorý dokáže zapojiť rôzne typy organizácií občianskej spoločnosti inkluzívnym, participatívnym spôsobom – tak na úrovni EÚ, ako aj krajín ACP,*
- » *tento mechanizmus by mal vychádzať z existujúcich štruktúr občianskej spoločnosti a zriadený na rôznych úrovniach správy – národnej, regionálnej a medziregionálnej,*
- » *mal by zahŕňať politický dialóg, obchod a politiku, tvorbu programov, implementáciu, monitorovanie a evaluáciu. Čím sa zabezpečí väčšia transparentnosť, zodpovednosť, efektívnosť a privlastnenie si dohody medzi krajinami ACP a EÚ.*
- » *Mali by sa hľadať aj nové spôsoby, ktoré by umožnili zapojiť širšie spektrum aktérov občianskej spoločnosti prostredníctvom verejného dialógu. Zvláštna pozornosť by mala byť venovaná lokálnym iniciatívam, ktoré môžu oveľa ľahšie osloviť ľudí a komunity, či neformálne organizované skupiny, ktoré zastávajú spoločné záujmy a práva ohrozených a diskriminovaných komunit.*

Budúca dohoda by mala obsahovať záväzok poskytnúť zodpovedajúcu politickú a finančnú podporu pre prácu miestnych, národných a regionálnych aktérov občianskej spoločnosti v rámci EÚ, aj krajín ACP, podporovať budovanie ich kapacít a umožniť im, aby prispeli k lepšej vzájomnej spo-

lupráci, dialógu, zdieľaniu informácií a k vytváraniu spoločných aktivít medzi krajinami ACP a EÚ.

ĎALŠIE KROKY

Sme si vedomí toho, že existujú otázky a problémy, ktorými by bolo potrebné sa ďalej zaoberať v nadchádzajúcich mesiacoch, napríklad možné pripojenie severnej Afriky alebo iných krajín mimo skupiny ACP. Uvidíme, s akým postojom k tomuto príde skupina ACP a aké scenáre budú predložené.

Medzi súčasnosťou a obdobím, kedy EÚ a skupina ACP budú konsolidovať svoje vyjednávacie mandáty, je potrebné, aby obe strany vynaložili úsilie zvýšiť povedomie zainteresovaných ľudí a aktérov o negociačnom procese. MVO vyzývajú k veľmi jasnému, transparentnému a otvorenému procesu, ktorý umožní občianskej spoločnosti zapojiť sa ešte predtým, ako budú stanovené vyjednávacie mandáty, ako aj počas oficiálneho negociačného procesu, a očakávajú jasný záväzok oboch strán k tomuto inkluzívnemu procesu.

V Nairobi sa rozhodovalo o efektívnejšom použití stoviek miliárd pre najchudobnejších

Komentár Jakuba Šimeka zo stretnutia Globálneho partnerstva pre efektívnu rozvojovú spoluprácu v Nairobi (28.11.-1.12.2016)

Na rozvojovú spoluprácu ide vo svete ročne okolo 120 miliárd eur, ale len štvrtina sa dostane do najchudobnejších krajín. A často je previazaná na zákazky pre západné firmy alebo sa používa na ochranu hraníc pred utečencami.

Aby bola táto spolupráca efektívnejšia, musí riešiť príčiny problémov, nie len ich symptómy a mala by smerovať tým, ktorí ju najviac potrebujú. Toto sa dlhodobo snažia zmeniť politici, medzinárodné organizácie, občianski aktivisti, ale aj firmy, ktorým záleží na spravodlivejšom a bohatšom svete. Svoju snahu nazývajú Globálnym partnerstvom pre efektívnu rozvojovú spoluprácu a organizačne ju podporuje OECD a UNDP. Vďaka podpore SlovakAid a verejnosti, viaceré slovenské organizácie v rozvojových krajinách, ako Keňa, vzdelávajú učňov a farmárov, poskytujú zdravotnú starostlivosť a humanitárnu pomoc alebo zapájajú farmárov a podnikateľov do globálnych potravinových reťazcov a férovejšieho obchodu. Bohaté západné krajiny dávajú veľa svojich prostriedkov na rozvojovú spoluprácu priamo do rozpočtov rozvojových krajín. To je teoreticky efektívnejšie, ale v praxi závislé na stave korupcie a schopnosti miestnych vlád kvalitne realizovať rozvojové projekty. Oba prístupy sú potrebné, ale nezaobídu sa bez silnej občianskej spoločnosti. Nezastupiteľné miesto má aj rozvoj vzájomného obchodu a podnikania, podpora zamestnanosti a čísi tých technológií.

AUTOMATIZÁCIA VÁM MOŽNO ZOBE-

RIE PRÁCU, ČI ZARÁBATE 2€ ALEBO 200€ DENNE

Minulý rok svetoví lídri v OSN prijali novú ambicióznú agendu do roku 2030 a globálne ciele, ktoré platia pre každú krajinu bez ohľadu na jej prosperitu. Zrušilo sa tým mentálne rozdelenie na Západ a zvyšok alebo na chudobný globálny juh a bohatý sever. Aj na Slovensku alebo v USA existujú hladové doliny, ktoré sú dlhodobo zanedbávané, aj keď štatisticky a v priemere sa obom krajinám „na papieri“ darí dobre. V Číne zomrie ročne milión ľudí kvôli znečistenému vzduchu. Podobné je to celosvetovo s úmrtiami v dôsledku nehôd na cestách. V krajinách ako Rwanda ide o viac obetí než zomiera na ochorenie AIDS. Motorky a neskúsení vodiči tak priniesli novú „epidémiu“.

Študenti na západe sa cítia podvedení neistými pracovnými príležitosťami, predraženými a zrazu nie až tak užitočnými diplomami a dlhmi za štúdium. Ľudia idú so svojimi výdavkami na doraz, len aby nezaostali za susedmi a kamarátmi v hypotékach a stále obľúbenejších SUV autách. Pracovné pozície v rozvojových krajinách sú paradoxne oveľa viac ohrozené automatizáciou. A vyzerá to, že sme dosiahli vrchol globalizácie a fabriky odchádzajú naspäť na Západ. Len namiesto našich ľudí budú čoraz viac využívať roboty. Príkladom je nová fabrika Adidas v Nemecku. Svet urgentne potrebuje nové nápady na prekonanie rozčarovania zo slabého rastu, rastúceho populizmu a pocitu neistoty a strachu, čo bude s väčšinou populácie v hroziacom „svete

bez práce“. Automatizácia môže onedlho zobrať prácu manuálnemu pracovníkovi v Afrike, šoférovi kamiónu v EÚ, ale aj právnikom a bankárom v USA. Stretnutie v Nairobi malo po dvoch rokoch od podobného podujatia v Mexico City pridať nové nápady „Ako zmeniť svet k lepšiemu“. No málo reflektovalo na súčasné politické a ekonomické výzvy.

PRETEKY SMEROM NA DNO TREBA OTOČIŤ. AK ZNÍČIME VZÁJOMNÚ DÔVERU V SPOLOČNOSTI, BUDEME OBERAŤ STROMY

Samozrejme po Brexite a zvolení Trumpa sa zdá, že vyhrali ľudia, ktorí si myslia, že nepotrebujeme žiadne svetové elity a medzinárodné organizácie, aby nám hovorili čo robiť a ako sa správať. Táto emócia je pochopiteľná, ale väčšinou pochádza od slobodomyselných ľudí, ktorí zatiaľ nerozmýšľajú v rámci teórie hier. Napríklad veľa fajčiarov vám povie, že predtým protestovali, ale teraz sú nadšení zo zákazu fajčenia v baroch a reštauráciách. Je to preto, že je síce úžasné byť jediným fajčiarom v miestnosti, ale keď je tých fajčiarov väčšina tak sa pôžitok zmení na bolestivé prebudenie na ďalší deň. Toto sa nazýva tragédia spoločných pastvín, v tomto prípade vzduchu. Súvisí to tiež s konceptom zvaným „preteky na dno“. A túto tragédiu vidíme všade. Každý podnikateľ vie, že bez korupcie alebo zdierania zamestnancov by mal vyššie zisky a menšiu fluktuáciu. Ale firmy, ktoré korumpujú sa dostávajú k zákazkám a vytláčajú ostatných

z trhu. Každý vie, že slušnosť v politike je dôstojnejšia a krajšia. Ale populistí, ktorí drukujú strednej triede cez agresívnu rétoriku voči menšinám a chudobným získavajú viac hlasov. Ich voliči tušia, že môžu skončiť ako ľudia vo Venezuele, ktorí niekedy boli strednou vrstvou, ale teraz oberajú ovocie zo stromov pri ceste, aby nepomreli od hladu. V krajine sa vyčerpala dôvera a teda to, čo nazývame sociálnym kapitálom a chaos s entropiou zvíťazili. Je to preto, že evolúcia a príroda sú agresívne procesy, ktoré smerujú k chaosu a nerovnováhe a nekamaráti sa s férovosťou a pravdou. Preto sú civilizácia a kultúra tak dôležité. Sú opakom prírody a evolúcie a krehkým dočasným zábleskom v histórii našej planéty. Umelcom a aktivistom sa často nadáva do darmožráčov. Lenže keď sa pozrieme do dejín tak vidíme, že mnoho z kultúry máme práve vďaka ľuďom, ktorí nemuseli pracovať do úmoru. Mimochodom v nebezpečenstve pretekov na dno sa zhodnú predstavitelia EÚ, Ruska, Číny aj USA. Preto sú aj napriek mnohým nedostatkom medzinárodné organizácie ako OSN (a EÚ) kľúčové pri stanovení spoločných pravidiel hry.

DAŇOVÍ ÚRADNÍCI BEZ HRANÍC

To je dosť nešťastne nazvaný projekt spolupráce krajín ako Keňa a Botswana, pri ktorom pomáha OECD, aby výrazne zvýšili efektívnosť výberu daní v rozvojových krajinách. Keňa prenáša svoje úspešné skúsenosti, kde 1 euro, investované z OECD do

digitalizácie výberu daní v Keni, prinieslo 1000 eur najviac do štátnej kasy. Aspoň to tvrdil šéf OECD, Angel Gurría, vo viacerých paneloch stretnutia High Level Meeting 2 v Nairobi. Cynik by si povedal, že super. Ešte treba dotiahnuť detail – aby sa nerozkradli na predvolebnú kampaň a použili efektívne na rozvoj krajiny.

Minuloročné schválenie 17 globálnych cieľov v OSN do roku 2030 zodpovedalo na otázku obsahu. Teda: „Čo robiť pre odstránenie chudoby, korupcie, konfliktov...?“ Stretnutie v Nairobi malo ambíciu zodpovedať otázku spôsobov „Ako to robiť“. Teda globálnym partnerstvom a efektívnou spoluprácou štátov, firiem, nadácií a organizácií občianskej spoločnosti na konkrétnych programoch a cieľoch.

Zástupcovia občianskej spoločnosti bojovali proti „miznúcemu priestoru“ na pôsobenie, kde ich štáty vytláčajú nepriateľskou legislatívou, donori rastúcou byrokraciou a firmy uzurpovaním si ich poslania. Dôležitá je otázka, či toto videnie rôznych sektorov, ako hry s nulovým súčtom je opodstatnené a efektívne. Je síce pravda, že za posledné štyri roky 95 krajín prijalo zákony proti občianskej spoločnosti a situácia sa zhoršuje aj u nás v Európe. Ale zároveň si myslím, že aktivisti by mali rozšíriť svoju definíciu občianskej spoločnosti. Pre mňa sú to ľudia z každého sektora, ktorým ide o vyšší cieľ a spoločné blaho. Teda rozdiel je v Kantovom protiklade „public use of reason“ verzus „private use of reason“. Je veľa podnikateľov ako Elon Musk, ktorým ide o čistejšiu planétu a je veľa aktivistov a podnikateľov, ktorým ide len o presadzovanie záujmov ich skupiny alebo firmy. Často na úkor iných. Samozrejme, ľudia sa nedajú takto striktné rozdeliť, ale otázka je, aké premýšľanie prevažuje a či je ochota hľadať spoločnú reč a meniť názor pod váhou nových informácií.

KRÁTKOZRAKOSŤ OPTIMALIZÁCIE SÚČASNÝCH RIEŠENÍ

Pri efektívnych riešeniach ako spomínané investície do výberu daní v Keni vidím istú krátkozrakosť. Môžeme takto zatlačiť na strednú vrstvu alebo zdanením spotreby vyžmýkať viac aj od chudobných. Ale po krátkodobom zisku, môže nastať populistické rozčarovanie a stagnácia. Napríklad v Keni pracuje 80% ľudí v šedej ekonomike. Oveľa náročnejšie, ako zdaníť ich spotrebu, je im pomôcť získať nové zručnosti, registrovať svoje firmy a zamestnávať ďalších mladých ľudí. Tento problém vidíme aj na Západe v menších mestách a na vidieku. Politici tam dlhodobo zanedbávali investície do infraštruktúry a zručností a dnes žnú populizmus, kedy voľby vyhráva vidiek a liberálne metropoly sa čudujú. Vo svete rastie blahobyť najmä vo veľkých mestách, kde sa hrnie čoraz viac ľudí, ale mnohí z nich sa rýchlo sklamú a zistia, že lesk terénnych aut zakrýva všadeprítomnú nerovnosť obklopenú chatrčami z plechov, bez latrín, elektriny a kanalizácie.

Kľúčom je podľa mňa efektívna spolupráca a budovanie sociálneho kapitálu a inovačných klastrov v menších mestách a ich prepojenie s vidiekom. To sa snažíme robiť napríklad v projektoch Nadácie Pontis – Sote ICT a Sote Hub v Keni, kde prepájame stredné školy, univerzity, začínajúcich podnikateľov

a mladých ľudí bez práce. A pomáhame z IT klubov a cvičných firiem na školách neskôr rozbiehať reálne firmy v našom Sote Hube.

Kľúčovým v podobných projektoch je budovanie dôvery a rozdelenie aktivít tak, aby si rôzni partneri zbytočne nekonkurovali a využili svoju pridanú hodnotu. Teda napríklad netreba zakladať nové školy, keď je lacnejšie využiť infraštruktúru existujúcich škôl a radšej investovať do sociálneho a vedomostného kapitálu v nich. Netreba zakladať nové startup huby v hlavných mestách, kde je ich veľa, aj keď je to lákavejšie a prestížnejšie. Podobne mimovládne organizácie nemusia nahrádzať firmy alebo štát v oblastiach, kde sú efektívnejšie. Ale nezisťujú a štátny sektor hrá nezastupiteľnú rolu v ochrane občianskej spoločnosti a demokracie, v boji proti korupcii, a ako katalyzátor inovácii. Príkladom je opäť kenská služba M-Pesa, priekopník m-bankingu vo svete. Vďaka spolupráci oddelenia zodpovedného podnikania firmy Vodafone a britskej rozvojovej agentúry DFID vznikol produkt pôvodne určený na mikropôžičky. Dnes sa m-banking rozšíril do desiatok štátov a mnohé africké krajiny sú desať rokov popredu pred západom, lebo nepotrebujú retailové banky ani debetné karty. Všetko nahrádzajú aj „dumbfóny“

za pár eur. A jedným z pozitívnych dopadov je aj väčšia transparentnosť a bezpečnosť platieb.

Na túto inováciu nadviazal startup M-Kopa, ktorý nahrádza petrolejové lampy na kenskom vidieku prenájomom solárnych panelov, batérii a inej elektroniky. Chudobní zákazníci platia mesačne okolo 12 eur mobilom. Čo je mimochodom stále veľmi veľa v porovnaní s našimi cenami elektriny. Tu vidíme, že (dobro spravovaný) štát je aj v energetike oveľa efektívnejší. No v Keni má dnes len 14 percent obyvateľov prístup k elektrine, ale k mobilom má prístup až 88%. No tieto inovácie neznamenajú, že Afriku automaticky čakajú svetlé zajtrajšky. Najväčšou hrozbou je paradoxne vyššie spomínaná automatizácia, ktorá môže zdecimovať pracovné príležitosti v už aj tak upadajúcom priemysle. V tomto sme aj my na západe s nimi na jednej lodi. Druhou spoločnou črtou je paradoxne veľmi malý podiel aj západnej populácie s pokročilejšími digitálnymi zručnosťami. V bohatých krajinách OECD iba 5-8% populácie má počítačové zručnosti „tretej úrovne“. Možno si myslíte, že ide o programovanie, ale OECD ich v nedávnom prieskume definovala ako schopnosť prekonať tri prekážky pri spracovaní konkrétnej úlohy. Napríklad vyhľadať emaily podľa kľúčového slova, potom

ich zoradiť podľa dátumu a vybrať údaje dať do tabuľky.

Musíme nájsť spôsoby ako znižovať šedú ekonomiku, nielen bojom s daňovými únikmi, ale hlavne podporou vzniku nových firiem a byrokracie priateľskejšej k mladým ľuďom. Aj na Západe by sme sa popri dôraze na programovanie, mali zamerať na zvyšovanie iných praktických počítačových zručností (Excel, strojopis, obchodná komunikácia), ktoré sú možno menej príťažlivé, ale má ich len zlomok populácie.

Ničenie vzájomnej dôvery v spoločnosti je dominantná, ale krátkozraká stratégia. V skutočnosti sa nájde veľa ľudí „dobrej vôle“ v každom sektore, od podnikateľov a vedcov až po politikov a aktivistov. A netreba pre získanie rýchlych politických bodov nikoho automaticky demonizovať a zovšeobecňovať alebo zvalovať vinu na cudzie elementy a vonkajšie okolnosti. Postupnými zlepšeniami, efektívnou kolaboráciou rôznych sektorov a poctivou sebakritikou sa dá vytvoriť priestor na naplnenie globálnych Cieľov udržateľného rozvoja.

Jakub Šimek
programový manažér Nadácie Pontis

VYBERSI

To, čo si vyberieme dnes, žijeme zajtra

www.mamnavyber.sk

Questions in speech bubbles:

- Kupuješ len to, čo potrebuješ?
- Zaujímaš sa o to, kde a kto vyrobil tvoje veci?
- Vieš, koľko odpadu vyprodukuješ a kde končí?
- Čo urobíš, keď zajtra prestane tiecť voda?
- Dokážeš byť pohostinný ako skutočný Slovak?
- Vieš, koľko krokov urobíš denne? Zvezieš zajtra kolegu do práce?
- Dopraješ úspech iným a berieš ho ako inšpiráciu?
- Dávaš veciam recyklovaním ďalší život?
- Dokážeš namiesto hejtovania začať sám od seba?

Media4Development

Odborné dokumenty Policy Papers vyšli s finančnou podporou Európskej únie a SlovakAid a sú súčasťou Európskeho projektu pre slovenské predsedníctvo v EÚ 2016, ktorý sa koná pod záštitou slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie. Vydala Platforma mimovládnych rozvojových organizácií v roku 2016 v Bratislave. Na príprave obsahu spolupracovali členovia Platformy MVRO. Členskú základňu Platformy MVRO tvorí 28 rozvojových a humanitárnych organizácií. Názory vyjadrené v tomto dokumente reflektujú názory Platformy MVRO, nemožno ich interpretovať ako stanovisko donorov.

Adresa: Miletičova 7, 821 08 Bratislava, kontakt: +421 220 445 255, info@mvro.sk, www.mvro.sk